

SEMINÁŘ č.4

■ PREZENTACE NA ZADANÉ TÉMA :

zážitková pedagogika – Jiří Střípek, Dagmar Zacharová

neklid a agresivita –Hana Tylová, Veronika Haluzová

■ VEDENÍ HER :

hry zaměřené na rozvoj emocí a komunikace –
Jana Švecová, Hana Tylová (Martina Lerchová, Martin Polách)

a hry pro zvládnutí agresivity a neklidu – Vít Koplík,
Veronika Čuňoňková

Zážitková pedagogika

- je pedagogický směr, který využívá zážitku jako prostředku výchovy a vzdělávání,
- pracuje s prožitkem jako prostředkem k ovlivňování klienta (směr tohoto ovlivňování je určen pedagogickým cílem),
- práce zážitkového pedagoga spočívá v záměrném vytváření situací, v nichž předpokládá intenzivní prožívání, a následné pedagogické práci s těmito prožitky (zpětnou vazbou)

Zážitková pedagogika

- zážitek vzniká při aktivitě jako jakási zkušenost, která se dobře uchovává v paměti, protože při prožívání jsou k zpracování vjemů zapojeny téměř všechny smysly,
- účastník v programech získává zážitky aktivním zapojením do různých činností, nejčastěji her (ve hře se člověk setkává s různými situacemi, se kterými v běžném životě mnohdy zápasí, má možnost získat zkušenost, jak v podobných situacích jednat).

Zážitková pedagogika

- Klíčovou roli v zážitkových programech má tzv. **review**, což je zpětný pohled na hru, ve kterém se rozebírá, jak účastníci daný problém řešili, jak jej mohli řešit a poskytuje tak velké množství zpětných vazeb (tím, že problémy v hrách bývají náročnější než v běžném životě, rozvíjí účastník svoji odolnost, posunuje své hranice bezpečí a získává zdravé sebevědomí),
- řešení náročných úkolů umožňuje rozvoj kreativity, týmové spolupráce, komunikativních dovedností, sociálního cítění, a dalších vlastností potřebných v každodenním životě.

Prožitek

- je vždy pouhým **prostředkem** zážitkové pedagogiky, nikoliv cílem (cílem pro ni zůstává starořecký výchovný ideál, všestranný rozvoj k harmonicky směřující osobnosti),
- je okamžik přítomné **aktivity** (tělesné i myšlenkové),
- jestliže však tento prožitek uplyne do minulosti a my se k němu vracíme (ve vzpomínce, analýze...), můžeme tento modus označit jako **ZÁŽITEK**

Charakteristika prožitku

- **Komplexnost** (charakteristika lidského způsobu existence, odlišující se od možné redukce pouze racionálním uchopením)
- **Verbální nepřenositelnost** (s větším úspěchem u mýtů a umění než vědy)
- **Nedefinovatelnost** (nezbytné vlastnosti jazyka se stálým pojmovým aparátem stírají plnost prožitku v definičním vymezení)
- **Jedinečnost** (jedinečná událost v širším prožitkovém proudu)
- **Intencionální zaměření** (prožitek je neoddělitelný od svého "obsahu", sounáležitost prožívajícího jedince a prožívané události)

Cíle záž. pedagogiky:

- intenzivní prožití záměrně vytvořených problémových situací, které vyvolávají emočně silné zážitky,
- celostní harmonický rozvoj člověka (harmonické spojení duševního a tělesného rozvoje- řecká kalokagathia),
- získání určité trvalejší podoby prožité události, jejíž výsledky můžeme uplatnit i v jiných situacích, tuto formu pak můžeme nazývat **ZKUŠENOSTÍ** (zkušenost nezískáváme pouze přímým prožíváním, naopak, většina zkušeností i poznatků pramení ze sociálního sdílení a komunikace, z přejímání zkušeností druhých).

Zkušenostní učení

- Od klasického způsobu vyučování prostřednictvím učebnic se liší bezprostřední zkušeností žáků, které zvyšuje efektivitu jeho působení.
- Učení na základě zážitků a zkušeností je založeno na předpokladu, že se student nejvíce učí aktivní činností.
- Učení probíhá přirozeným způsobem, tedy řešením situací vyžadujících nové dovednosti a způsoby jednání.
- Umístění aktivit do prostředí, které je odlišné od běžného pracovního prostředí jako je školní třída, přinese svobodu pojetí učiva a myšlení zúčastněných, čímž podporuje aktivní interakce mezi studenty a učiteli.

Poznatek získaný	<u>sdělením</u>	<u>sdělením s ukázkou</u>	<u>sdělením, ukázkou a zážitkem</u>
Po třech týdnech si vybaví	70%	72%	72%
Po třech měsících si vybaví	10%	32%	65%

Organizace zabývající se zážitkovou pedagogikou

- **Outward Bound** (založena v době 2.světové války, původně pro výcvik britských námořníků, později se zaměřila především na výchovu v přírodě- lanové překážky, výpravy v divočině atd.),
- **Project Adventure** (snaží se využít prvky záž. pedag. ve školních podmínkách i terapeutické praxi)
- **Prázdninová škola Lipnice** (významná organizace zabývající se v České republice a v bývalém Československu záž. pedagogikou)
- **Česká cesta, Hnutí Brontosaurus, Hnutí GO, Junák, atd.**

NEKLID

- je charakterizován především zvýšenou pohybovou aktivitou (přešlapování, podupávání, nadměrná mimika až po celkový neklid při kterém dochází k nadměrné motorické aktivitě),
- může být jednak varovným signálem hrozícího násilí, jednak často jeho předstupeň,
- neklidné chování může být projevem frustrace a snahy domoci se pozornosti, (nápravy křivd u bezmocného a oslabeného jedince v psychologicky zatěžující situaci),
- neklid může být někdy pouze zakoušen, vnitřně prožíván, aniž dochází k jeho pohybovým projevům (mluví se o vnitřním neklidu).

- Přejít od vnitřního neklidu k velkému pohybovému neklidu je často spojen se sníženou kontrolou emocí a může být spojena se silným afektem a také s násilným chováním.
- Násilné chování je použití síly vůči lidem nebo předmětům spojené často se zlobným nebo nepřátelským afektem (při opakovaném nebo déletrvajícím takovým chováním mluvíme o agresivitě).
- předstupněm agrese vůči věcem nebo lidem je agrese symbolická, (ta se projevuje výhrůžkami, nadáváním, symbolickou demonstrací síly a bezohlednosti včetně hlasitosti řeči, prudkosti pohybů).

AGRESIVITA

- je chování dítěte, které je zaměřeno proti vrstevníkovi nebo vrstevníkům (někdy také rodičům nebo vychovatelům, učitelům), **které se projevuje útočností** – útočným jednáním vůči druhému jedinci. Útok má způsobit uspokojení nějaké potřeby útočícího jedince (potřeba obdivu, prvenství ve skupině...).
- průvodním znakem u agresivity dítěte je hněv, **podrážděnost**, provokace, posmívání.

Jsou rozlišovány čtyři stupně agresivity :

- agrese bez vnějších projevů (probíhá pouze v myšlení dítěte),
- agrese, která se projeví navenek, např. nadávkou, hrubým slovem, výhrůžkou,
- agrese, která se projevuje destruktivním chováním – bouchnutím dveří, rozbíjením předmětů,
- fyzické napadení druhé osoby.

Proč jsou děti agresivní?

- **Dítě se ve svém životě naučilo, že agresivita se mu vyplácí, proto ji stále uplatňuje** (díky agresivitě totiž dosahuje svého cíle – je možné se například díky ní zmocnit předmětu, vynutit si od druhých službu, kterou dotyčné dítě chce).
- **Když se mu nedaří být milováno, obdivováno,** vynutí si ze zoufalství vztah alespoň tím, že na druhého zaútočí (naváže silný, byť negativní vztah, a to se někdy může stát i díky tomu, že dítě začne být agresivní, a tak si vlastně získá druhé dítě, které mu bude podřízené a z nějakého důvodu i podřízeným zůstane).
- **Rodiče nebo vychovatel dítě bezdůvodně trestá ,** (dítěti pak připadá tento model chování normální).

Agresivitu vyvolává :

- nemožnost dosáhnout nebo mít něco, co si velmi přeje,
- dítě se necítí dostatečně sebevědomé, oceňované a chce si tyto vlastnosti dokázat svou **agresí** (to je velmi špatně, je zapotřebí, aby dítě už v raném stadiu mělo informaci o svém chování a mělo také návod, jak se zachovat jinak a co udělat se svojí agresivitou),
- špatný příklad, který dítě vidí ve svém okolí (dítě sebere někomu hračku a ještě ho u toho uhodí - pokud nedostane žádnou odezvu na své chování a nic se mu nestane, může si vytvářet špatný vzorec chování),
- sdělovací prostředky (dítě může čerpat -z častého sledování televize, videoher - příklad, jak se má chovat a pak se snaží chování napodobit, vyzkoušet ho.....) .

Je agresivita dědičná ?

- **typické povahové vlastnosti, které jedinec může zdědit po rodičích a které se podílejí na tom, že se jeho chování pak projevuje jako agresivní, dědičné jsou** (například výbušnost dítěte, temperament, impulsivita).

Profil dítěte, které se chová agresivně:

- dítě může mít aktivnější temperament (temperament je vrozený, protože již od prvních týdnů se děti liší svou aktivitou, reakcemi na okolí a svou vzrušivostí).
- někdy nejsou u takových dětí vytvořeny prvky kontroly jejich chování a dítě neumí předvídat důsledky svého chování (v některých případech je agresivní reakce dítěte obranou nebo jeho pokusem, zda zabere tato reakce na druhého tak, aby dítě dosáhlo svého).
- dítě rychleji jedná, než myslí a domýšlí

Profil dítěte, kterému je ubližováno:

- je většinou dítě tišší, neprůbojné ,
- nedokáže se druhému dítěti, které je napadá, postavit a bránit se ,
- nechá si líbit ústrky nebo si nedokáže s danou situací, která nastane, poradit.
- často má také zálibu nebo takového koníčka, které nepřijímá jeho okolí (je pro okolí jiné...)

**TAKOVÉMU DÍTĚTI JE NUTNO POMOCT
NAUČIT SE , JAK SE MÁ V TAKOVÝCH
SITUACÍCH ZACHOVAT.**

Jak předcházet agresivitě?

- sledovat agresivní povahové vlastnosti již v raném věku a pomáhat je dítěti si uvědomovat, pracovat s nimi,
- důležité je mluvit o tom, co vyprovokovalo toto chování a také jak jinak se zachovat než útokem,
- správný vzorec chování, který dítě vidí ve svém okolí.
- rodič by měl komentovat scény v televizi a vysvětlit dítěti, co je dobře a s čím nesouhlasí (vysvětlit mu také důsledky a následky chování, které spolu s dítětem vidí).

Jak agresivitu eliminovat u dítěte, které je agresivní:

- Vnímejme jeho impulzivitu, jeho temperament, snažme se s tím pracovat.
- Zkusme plánovitě jeho temperament „vybíjet“ (využijme na to různé sportovní aktivity (fotbal, hokej, běh ...)).
- Pokud dojde k nějakému agresivnímu chování ze strany tohoto dítěte vůči jinému dítěti, které ještě tuto situaci nedokáže samo zvládnout, postavme se mezi ně a pomozme jim.
- Pokud agresivní dítě druhému ublíží, zamezme tomu a chtějme po něm omluvu pro druhé dítě.
- Pomozme oběma, aby konflikt mezi sebou dořešily, nechtějme, aby jedno dítě od druhého odešlo, aby se už dál sobě vyhýbaly.
- Nechtějme slyšet výmluvy jednoho ani druhého, učme je, že lepší je přiznat pravdu (i když bude těžká) než lhát.
- Učme toto dítě, které reaguje agresivně, aby nějakým způsobem svůj čin odčinilo.
- Učme ho se zamyslet, jak vyřešit situaci příště jinak.
- Nevylučujme ho dál z kolektivu.

Jak pomoci dítěti, kterému je ubližováno:

- Snažme se posilovat jeho sebevědomí.
- Snažme se, aby se dítě učilo nějakým způsobem bránit samo.
- Zkusme spolu s ním hledat nejvhodnější způsob obrany právě pro něj – nemělo by to být stejné agresivní chování. Má to být jasná zpráva striktního zákazu pro druhé dítě, má to být postoj, který dítě zaujme a právě ona nebojácnost.
- Pokud se dítě naučí bránit, bude to zpráva pro dítě, které ubližuje, že mu to jen tak neprojde, možná ho to přestane bavit.
- Snažme se naopak tyto děti dávat při hře spolu (pod našim vedením a dohledem), aby dítě, kterému je ubližováno, nemělo pocit, že se musí před tímto druhým dítětem skrývat (podporujeme oba ve spolupráci).

Rada pro rodiče, vychovatele:

- Měli bychom **jít dítěti příkladem** ve vzájemné rozmluvě, v naslouchání (neříkat dítěti hned – tomu se vyhýbej – vyčleňujeme pak dítě z kolektivu).
- Snažme se **usměrnit** přílišný **temperament** u dítěte, které ubližuje, a naopak **posílit sebevědomí** u dítěte, kterému je ubližováno.
- Nesnažme se dítě **příliš ochraňovat** (samozřejmě, pokud mu nehrozí nebezpečí), ale poskytnout mu plnou podporu a pomoc při vyřešení konfliktu.
- Pokud má **rodič sám** v sobě **negativní emoci** po nějakém incidentu, má se sám učit odreagovat se, nepřecházet do útoku.

Úkol na seminář č. 5

(18.4. a 2.5. 2011)

➤ Příprava prezentace na zadané téma

(**psychomotorické hry** – Martina Lerchová, Martin Polách)

hračka jako prostředek osobnostního rozvoje – Vít Koplík, Veronika Čuňočková)

➤ Příprava a následné vedení her

(**hry pro posílení psychické odolnosti** – Jiří Krchňák,
Milan Jandek

a didaktické hry – Roman Rudolecký, Andrea Rosenberková)

